

Становище

За дисертацията на Денис Венциславов Киров, представена за присъждане на ОНС „доктор“ по 3.3. „Политически науки“

От проф. Антоний Тодоров, д.п.н., Нов български университет, специалност 3.3. „Политически науки“

Представената дисертация е на тема „Философските корени на политическия реализъм“ и е разработена в СУ „Св. Климент Охридски“ под научното ръководство на доц. д-р Мариета Рабочийска. Изложението от 244 страници е структурирано в два раздела, съдържащи респективно 4 и 5 глави, предшествани от увод, следвани от заключение и библиографска справка със 109 заглавия на български и английски език.

Веднага ще кажа, че това е необикновена дисертация, представена за защита в професионалното направление „Политически науки“. Необикновена, защото съвсем видимо се различава от обичайния изследователски текст в академични дисциплини, които са и емпирични.

Представеното изследване е по същество в полето на политическата философия и затова не е построено около обичайния изследователски въпрос. Изследването е строго теоретично и задачата му по същество е да конструира нова теория, която интегрира в класическия реализъм на Ханс Моргентау теорията за политиката на Карл Шмит. Начинанието не е лесно, особено ако се има предвид личната история на двамата автори, които изглежда са се срещали един единствен път. Моргентау напуска Германия през 1937 г. заплашен от антиеврейските преследвания и се установява в САЩ, докато Шмит, напротив, се сближава с нацисткия режим, което му коства след края на Втората световна война изолация и дори забрава за десетилетие.

Постижения на дисертацията

Казвайки, че това е необикновена дисертация, имам предвид също така и нейните несъмнени постижения в разбирането на теориите на политическия реализъм и на теориите за политиката изобщо. Намерението, обявено от автора, е „да идентифицира разбирането за политическото и как това се превръща в една реалистка концепция за политическото и политиката“. Ако оставим настрана малко неясната формулировка за „разбирането за политическото“, става ясно, че основа на това разбиране е преди всичко понятието за политическото в текстовете на Макс Вебер и Ханс Моргентау. Тази съпоставка на двамата автори несъмнено е едно от постиженията на изследването, тя позволява на автора да докаже, че Вебер е идеен предшественик на реализма най-вече в дефинирането на политическото като борба за власт и господство. В глава 1 на раздел 1 авторът представя детайлно политическата теория на Макс Вебер чрез дефинирането на политическата общност и на типовете господство, които осъществяват единството ѝ.

Впоследствие в две следващи глави на раздел 1 Денис Киров разглежда класическия реализъм на Ханс Моргентау, като отделя особено място на неговата концепция за политическото. И го съпоставя с тази на Макс Вебер, за да заключи в глава 3, че Моргентау е теоретичен наследник на Вебер, най-вече защото също като него споделя, че политиката се основава на обективна теория и е автономна по отношение на останалите обществени сфери, подчинява се на собствени

обективни закони, сред които основният закон произтича от борбата за реализирането на националните интереси, разбирани в категориите на силата.

Макар и кратко са представени и някои други фигури на политическия реализъм (Карл, Арон, Херц, Бътърфилд, Арон, Кенан), но най-вече възгледите им за силата и волята като агенти на политиката. Представянето им е съвсем кратко, което не дава възможност да се видят и критиките на някои от тези автори към концепцията на Моргентау. Парадоксално е, например, че Арон във „Война и мир между нациите“ критикува едно от основните понятия на Моргентау – това за националния интерес – като ненаучна категория (Арон е преди всичко философ) и твърди, че поведението на държавите в международните отношения се движи най-вече от анархичният им характер, т.е. Арон напуска методологичния индивидуализъм и се доближава до холизма.

Значително постижение на дисертацията е детайлното представяне на концепцията за политическото на Карл Шмит, един сравнително слабо познат и цитиран автор в българската политология. Денис Киров деконструира критиката на Моргентау към дихотомиите на Шмит, чрез които дефинира политиката като дихотомия на приятел и враг. Той отбелязва основателно, че според Шмит „разделението приятел-враг не трябва да бъде разглеждано като еквивалента на политическо и неполитическо, както смята Моргентау, а трябва да бъде схващано като негативно и позитивно дефиниране на двата елемента от дихотомната двойка.“

Постигане е и анализът на различното разбиране на Шмит за политиката, която не е толкова автономна сфера, както е у Моргентау: „Имплицитно Шмит внася идеята, според която етиката, естетиката, религията, икономиката и т.н. са части от едно цяло и се проникват взаимно, заради единния характер на човешката културата.“

От особен интерес в дисертацията е глава 2 на раздел 2 „Политическото: онтологичният връх на реализма“. Изложението тук започва с малко смелото и еднозначно твърдение, че „онтологичното превъзходство на политическото би трябвало да бъде аксиоматично за една политическа философия, но в епохата на либералната деполитизация и неутрализация, подобно предпоставяне на политическото като „първото“ за реализма има нужда от преутвърждаване“. Вероятно авторът е трябвало да добави, че такова е нормативното разбиране на реализма, ако това не е негово собствено разбиране. Но в последния случай ще се нуждае от повече аргументация.

Глава 3 от раздел 2 представя идеите и разбиранятия на Карл Шмит от две негови книги „Номосът на Земята“ (1950) и „Земя и море: световно-историческо размишление“ (1942). Това са като цяло непознати в България текстове и въвеждането им в академичната среда е несъмнено добро постижение на представената дисертация. Разсъжденията и критичният анализ на автора са подкрепени и от позовавания на други изследвания, но като цяло показват една удивителна философска култура, придобита вероятно на основата на самообразованието.

В глава 4 на раздел 2, „Политически ред и политическо единство“, Денис Киров продължава критичното четене на Карл Шмит и има храбростта дори да заяви: „Както всяко нещо във вижданията на Шмит, така и тези два последни момента в това изложение са навързани в една истински хаотична система от понятия. Не желая да обвинявам Шмит в разхвърляност, а по-скоро да изразя идеята, че строгата систематичност в създаването на грандиозна политико-философска система му е било меко казано чуждо като идея.“ Като цяло в дисертацията личи активно

отношение към предмета, критично мислене и осмисляне, дори и в случаите, когато авторът не намира достатъчно понятийна аргументация.

Ще отбележа също, че Денис Киров прави необходимото уточнение, че се занимава с класическия реализъм в теорията на международните отношения, оставяйки настрана развитието на реализма от автори като Кенет Уолц по-късно и обосноваването на един структурен реализъм или неореализъм. Уточнението е свършено необходимо, защото ако Моргентау основава теорията се на методологическият индивидуализъм, то Уолц се основава на холизма и разликата в избраната теоретична перспектива между тях е значителна. Въпреки това, обаче, и двамата споделят разбирането за изключително политическия характер на международните отношения и за автономията на политическата сфера спрямо останалите обществени сфери. С други думи включването на структурния реализъм в анализа може да бъде едно възможно развитие на текста в бъдеще.

Критики

Текстът на дисертацията е сложен и изцяло в полето на политическата философия. Като не-философ не мога да обсъждам и оценявам изцяло философските разсъждения на автора. Ограничил съм се в политологическите измерения на изследването и теорията на средно равнище.

Към дисертацията несъмнено могат да се отправят различни критични бележки. Ще започна с няколко понятийни бележки.

В глава 2 на раздел 2 нашироко се коментира понятието за идентичност, но прави впечатление липсата на референции по тази толкова широко разглеждана в хуманитаристиката и социалните науки категория. Например бих очаквал едно по-ясно обяснение на следното твърдение: „Оттук следва, че субективният момент на идентичността е фундаменталният аргумент против нейното субективно конструиране“.

По същия начин в глава 5 на раздел 2 „Политически субективизъм“, се разглежда обстойно понятието субективизъм, но има една единствена референция към Хайдегер. А субективизмът е философска категория и едва ли може да бъде обяснена без позовавания на много други автори. Понеже не съм философ, не съм в състояние и обективно да оценя очевидният философски характер на текста, особено на тази глава.

Втората ми бележка е във връзка с някои противоречиви твърдения и заключения.

Коментирайки разбирането на Моргентау за политическото, авторът пише, че „на достатъчно места в своето творчество Моргентау дава пълно превъзходство на моралните ценности над политическото действие. Това е резултат от изцяло етическото схващане за политиката като „неизбежно зло“. Дори говори за „етически доминирания реализъм на Моргентау“, противопоставен на онтологичното превъзходство на политическото в разбирането на Шмит. Но как тогава да тълкуваме следното положение на Моргентау: „Реализмът приема, че универсалните морални принципи в тяхното абстрактно формулиране не могат да бъдат приложими към действията на държавите, но че те трябва да бъдат филтрирани през конкретните обстоятелства на времето и пространството“. Или още: „Политическият реализъм отказва да идентифицира моралните очаквания на отделна нация с моралните закони, които управляват света“.

Втората бележка е по отношение на разграничаването на Моргентау и Шмит по отношение на статута на политическото. Денис Киров отбелязва, че според Моргентау „политическите въпроси не са фиксирани като такива във времето, а са въпрос на субективно възприятие и определяне“, докато за Шмит политическото е въпрос на онтология. Но така ли е наистина? Самият Моргентау пише, че за реализма политиката се подчинява на обективни закони, произтичащи от човешката природа. Това какво е, онтология или феноменология? Или социален конструктивизъм?

Третата бележка е за избраните теоретични основания на реализма. Например темата за „човешката природа“ като изначално покварена, лоша, изглежда обединява разбиранията на Моргентау и Шмит. Но това е класическа консервативна идея, имаща своите корени в християнската антропология с идеята за „първородния грях“. Струва ми се, че консервативната политическа мисъл също може да се анализира като философска основа на реализма.

Освен това според мене липсва и нужното позоваване на Макиавели, още повече че самият Моргентау има експлицитен текст за Макиавелистката утопия от 1945 г. Именно в разбирането си за отношението между политика и морал (с нужното разграничение между частен и публичен морал) Макиавели са смята от мнозина изследователи за теоретичен извор на политическия реализъм.

Четвъртата ми бележка е за използваните източници. Част от тях са представени в библиографската справка според първото им издание, често това са години между двете световни войни или от времето на Студената война. С други думи стари издания, които биха могли да бъдат ползвани или в някоя голяма библиотека извън България, или като дигитализирани копия в различни достъпни платформи. По-вероятно е второто, но тогава е нужно да се посочи и източникът (адресът на съответния интернет сайт).

Но макар да не е възможно да се посочат всички възможни изследвания на всички възможни езици, все пак не бива да се пропускат някои достъпни на английски език по интернет текстове. Например защитената дисертация на Curran Flynn в London School of Economics през 2014 г. на тема „Hans Morgenthau’s Scientific Man Versus Power Politics and Politics Among Nations: A Comparative Analysis“ или статията на Jacek Więclawski от университета в Краков, публикувана на английски в „Politeja“ (no. 21, 2012) и достъпна в JSTOR „Hans J. Morgenthau’s Concept of Politics – its Nuances and Implications for the Contemporary Foreign Policy Making“ (той има и други публикации върху политическия реализъм).

Заклучение

Представената дисертация е необикновена и като текст е на високо академично равнище. Текстът е убедителен, използваните източници са релевантни, заключенията произтичат от разсъждението. Денис Киров демонстрира висока философска култура и умело работи с понятията. Забелязаните пропуски не накърняват високото равнище на дисертацията и тя притежава необходимите качества за присъждането на ОНС „доктор“ по 3.3. „Политически науки“.

Judgment

About the thesis of Denis Ventsislavov Kirov, submitted for the award of the PhD under 3.3. "Political Science"

By Prof. Antony Todorov, Dr. Hab., New Bulgarian University, specialty 3.3. "Political Science"

The presented thesis is on the topic "The Philosophical Roots of Political Realism" and was developed at the St. Kliment Ohridski University under the scientific supervision of Assoc. prof., Dr. Marieta Rabohchiyska. The exposition of 244 pages is structured in two sections, containing respectively 4 and 5 chapters, preceded by an introduction, followed by a conclusion and a bibliographic reference with 109 titles in Bulgarian and English.

I will say right away that this is an extraordinary dissertation presented for defense in the professional field of "Political Sciences". Extraordinary because it is quite visibly different from the usual research text in academic disciplines that are also empirical. The research presented is essentially in the field of political philosophy and is therefore not built around the usual research question. The study is strictly theoretical and its task is essentially to construct a new theory that integrates into the classical realism of Hans Morgenthau the theory of politics of Carl Schmitt. The undertaking is not easy, especially considering the personal history of the two authors, who seem to have met only once. Morgenthau left Germany in 1937, threatened by anti-Jewish persecution, and settled in the US, while Schmitt, on the contrary, became close to the Nazi regime, which cost him after the end of World War II isolation and even oblivion for a decade.

Thesis Achievements

In saying that this is an extraordinary dissertation, I also mean its undoubted achievements in understanding theories of political realism and theories of politics in general. The author's stated intention is "to identify an understanding of the political and how this translates into a realism's conception of the political and politics." If we leave aside the somewhat vague formulation of the "understanding of the political", it becomes clear that the basis of this understanding is above all the concept of the political in the texts of Max Weber and Hans Morgenthau. This comparison of the two authors is undoubtedly one of the achievements of the investigation, it allows the author to prove that Weber is an ideological predecessor of realism, especially in defining the political as a struggle for power and dominance. In Chapter 1 of Section 1, the author presents Max Weber's political theory in detail by defining the political community and the types of domination that bring about its unity.

In two subsequent chapters of Section 1, Denis Kirov examines the classical realism of Hans Morgenthau, devoting particular space to his conception of the political. And he compares it with that of Max Weber to conclude in chapter 3 that Morgenthau is a theoretical successor to Weber, mainly because, like him, he shares that politics is based on an objective theory and is autonomous in relation to other social spheres, it obeys its own objective laws, among which the basic law derives from the struggle for the realization of national interests, understood in the categories of power.

Some other figures of political realism (Carr, Aron, Hertz, Butterfield, Aron, Kenan) are also briefly presented, but mostly their views on power and will as agents of politics. Their presentation is very brief, which does not give an opportunity to see the criticisms of some of these authors towards Morgenthau's concept. It is paradoxical, for example, that Aron in *War and Peace Among Nations* criticizes one of Morgenthau's main concepts - that of the national interest - as an unscientific category (Aron is primarily a philosopher) and argues that the behavior of states in international relations moves mostly from their anarchic character, i.e. Aron leaves methodological individualism and approaches holism.

A significant achievement of the dissertation is the detailed presentation of the concept of the political by Carl Schmitt, who is relatively little-known and cited author in Bulgarian political science. Denis Kirov deconstructs Morgenthau's critique of Schmitt's dichotomies, through which he defines politics as a dichotomy of friend and enemy. He rightly notes that, according to Schmitt, "the friend-enemy division should not be seen as the equivalent of political and non-political, as Morgenthau believed, but should be understood as a negative and a positive definition of the two elements of the dichotomous pair."

The analysis of Schmitt's different understanding of politics, which is not as autonomous a sphere as Morgenthau's, is also an achievement: "Implicitly Schmitt brings in the idea that ethics, aesthetics, religion, economics, etc. are parts of a whole and interpenetrate each other because of the unified nature of human culture."

Of particular interest in the dissertation is Chapter 2 of Section 2, "The Political: The Ontological Peak of Realism." The exposition here begins with the somewhat daring and unequivocal claim that "the ontological superiority of the political should be axiomatic for a political philosophy, but in an age of liberal depoliticization and neutralization, such a presupposition of the political as 'first' for realism needs reassertion." . Perhaps the author should have added that this was the normative understanding of realism, if it was not his own understanding. But in the latter case it will need more argumentation.

Chapter 3 of Section 2 presents Carl Schmitt's ideas and insights from two of his books, "The Nomos of the Earth" (1950) and "Land and Sea: A World-Historical Meditation" (1942). These are generally unknown texts in Bulgaria and their introduction into the academic environment is undoubtedly a good achievement of the presented dissertation. The author's reasoning and critical analysis are also supported by references to other studies, but in general they show an amazing philosophical culture, acquired probably on the basis of self-education.

In Chapter 4 of Section 2, "Political Order and Political Unity", Denis Kirov continues his critical reading of Carl Schmitt and has the audacity to even state: "Like everything in Schmitt's views, these two final moments in this exposition are strung in a truly chaotic system of concepts. I do not wish to accuse Schmitt of messiness, but rather to express the idea that strict systematicity in the creation of a grand political-philosophical system was, to put it mildly, foreign to him as an idea." In general, the thesis shows an active attitude to the subject, a critical thinking and interpretation, even in cases where the author does not find sufficient conceptual argumentation.

I will also note that Denis Kirov makes the necessary clarification that he is dealing with classical realism in international relations theory, leaving aside the development of realism by authors such as Kenneth Waltz later and the justification of a structural realism or neorealism. The clarification is absolutely necessary, because if Morgenthau bases his theory on methodological individualism, Waltz bases his theory on holism, and the difference in the chosen theoretical perspective between them is significant.

Despite this, however, both share an understanding of the exclusively political nature of international relations and of the autonomy of the political sphere over other social spheres. In other words, incorporating structural realism into the analysis could be a possible development of the text in the future.

Criticisms

The text of the dissertation is complex and entirely in the field of political philosophy. As a non-philosopher, I cannot fully discuss and appreciate the author's philosophical reasoning. I have limited myself to the political science dimensions of middle-level research and theory.

Undoubtedly, various critical remarks can be made about the thesis. I'll start with a few conceptual notes.

In chapter 2 of section 2, the concept of identity is widely commented, but the lack of references to this category, which is so widely considered in the humanities and social sciences, is striking. For example, I would expect a clearer explanation of the following statement: "It follows that the subjective moment of identity is the fundamental argument against its subjective construction."

Similarly, in Chapter 5 of Section 2, "Political Subjectivism", the concept of subjectivism is discussed at length, but there is only one reference to Heidegger. And subjectivism is a philosophical category and can hardly be explained without references to many other authors. Since I am not a philosopher, I am not in a position to objectively assess the obvious philosophical nature of the text, especially this chapter.

The second note is regarding Morgenthau's and Schmitt's distinction regarding the status of the political. Denis Kirov notes that, according to Morgenthau, "political questions are not fixed as such in time, but are a matter of subjective perception and determination", while for Schmitt the political is a matter of ontology. But is it really so? Morgenthau himself wrote that for realism, politics obeys objective laws derived from human nature. What is this, ontology or phenomenology? Or social constructivism?

The third note is about the selected theoretical foundations of realism. For example, the theme of "human nature" as originally corrupt, bad, seems to unite the understandings of Morgenthau and Schmitt. But this is a classic conservative idea, having its roots in Christian anthropology with the idea of the "original sin". It seems to me that conservative political thought can also be analyzed as the philosophical basis of realism.

In addition, in my opinion, the necessary reference to Machiavelli is also missing, especially since Morgenthau himself has an explicit text on the Machiavellian Utopia from 1945. It is in his understanding of the relationship between politics and morality (with the necessary distinction between private and public morality) that Machiavelli is considered by many researchers for a theoretical source of political realism.

My fourth note is about the sources used. Some of them are presented in the bibliographic reference according to their first edition, often these are years between the two world wars or from the time of the Cold War. In other words, old editions that could be used either in a large library outside Bulgaria, or as digitized copies in various accessible platforms. The second is more likely, but then the source (the address of the relevant website) must also be indicated.

But while it is not possible to list all possible studies in all possible languages, some available in English on Internet texts should not be missed. For example, Curran Flynn's 2014 London School of Economics thesis on "Hans Morgenthau's Scientific Man Versus Power Politics and Politics Among Nations: A Comparative Analysis" or Jacek Więclawski's article from the University of Krakow published in English in "Politeja" (no. 21, 2012) and available at JSTOR "Hans J. Morgenthau's Concept of Politics – its Nuances and Implications for the Contemporary Foreign Policy Making" (he has other publications on political realism).

Conclusion

The presented thesis is extraordinary and as a text is of a high academic level. The text is persuasive, the sources used are relevant, the conclusions follow from the reasoning. Denis Kirov demonstrates a high philosophical culture and skillfully works with concepts. The noted omissions do not affect the high level of the thesis and it possesses the necessary qualities for the award of the PhD under 3.3. "Political Science".